

16.12.2022

Selkäydinvammaiset Akson ry:n lausunto Valtakunnalliset lääkinnälliseen kuntoutukseen apuvälineiden luovutusperusteet 2020 päivitys. (Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/4677/2021)

Taustakysymykset

Vastaajan taustaorganisaatio

- Kunta
- Sairaanhoidopiiri
- Muu sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
- Ministeriö
- Valvontaviranomainen
- Muu valtion viranomainen
- Vammaisjärjestö X**
- Työmarkkinajärjestö
- Muu järjestö
- Yksityinen palveluntuottaja
- Joku muu, mikä

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet oppaan päivittäminen jatkossa?

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteita on päivitetty nyt kolme kertaa noin kahden vuoden välein. Päivitystyön aikana tulee uusia pyyntöjä uusien apuvälineiden luovutusperusteista, koska teknologia kehittyy koko ajan varsin nopeasti.

Ovatko nykyiset luovutusperusteet olleet hyödyllisiä?

- kyllä, paljon
- melko paljon x**
- melko vähän
- ei ollenkaan

Kenen tehtävänä pitäisi olla luovutusperusteiden päivittämisen koordinointi?

- **Sosiaali- ja terveysministeriö x**
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos
- Vastuutettu jollekin hyvinvointialueelle
- Joku muu, mikä?

Mitä muuta haluaisit sanoa apuvälineiden luovutusperusteiden päivittämisestä?

Ministeriön tulee edelleen jatkaa oppaan päivittämistä sen asettaman työryhmän avulla. Lisäksi työryhmän tulee toteuttaa alatyöryhmiä eri apuväli luokkien kohdalla ja näin varmistaa riittävä asiantuntijuus oppaan toteuttamisessa. Myös asiakasnäkökulma tulee huomioida opasta päivittäessä (YK vammaissopimus). Opasta tulisi päivittää noin kerran vuodessa tai päivitystarpeen ilmetessä. Opasta tulisi myös päivittää, mikäli uusia apuvälineitä tulee palveluvalikkoon.

1. Johdanto

Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet – opas apuvälinetyötä tekeville ammattilaisille ja ohjeita asiakkaille on valtakunnallinen asiakirja, jonka tavoitteena on yhtenäistää lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteita ja toimia terveydenhuollon ammattilaisten työn ohjeistuksena sekä apuvälineitä tarvitsevien henkilöiden tiedonlähteenä. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluiden perustana on terveydenhuoltolain 29 §1, sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta (1363/2011), Yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet 2010 ja muut apuvälinepalveluita ohjaavat suositukset kuten Apuvälinepalveluiden laatusuositus 2003. Lisäksi perustana on käytetty YK:n vammaisyleissopimusta, jonka Suomi on ratifioinut 10.6.2016. YK:n vammaissopimuksessa erityisesti artikkelit 20 Henkilökohtainen liikkuminen, 25 Terveys ja 26 Kuntoutus kytkeytyvät apuvälinepalveluihin. Hyvinvointialueen tulee järjestää apuvälinepalvelut joustavasti ja saumattomasti siten, että apuvälinepalveluita tarvitsevat asiakkaat saavat palvelut oikea-aikaisesti ja tasapuolisesti asuinkunnasta riippumatta. Alueellisesti jokainen hyvinvointialue voi tarkentaa tätä asiakirjaa ohjeistamalla alueellisia toimintakäytäntöjä sen mukaan, miten sosiaali- ja terveyspalvelut on järjestetty sekä mitä työnjaosta on sovittu. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden tavoitteena on ylläpitää tai parantaa asiakkaan heikentynyttä toimintakykyä, joka aiheutuu lääketieteellisin perustein todetusta sairaudesta, vammasta tai kehitys viivästyelmästä. Apuvälinepalvelun perusta on edistää asiakkaan kuntoutumista, tukea, ylläpitää tai parantaa toimintakykyä jokapäiväisissä toiminnoissa tai ehkäistä toimintakyvyn heikentymistä. Lähtökohtia työlle ovat asiakaslähtöisyys, toimintakyky, suoriutuminen ja osallistuminen sekä osallisuus. Apuväline tarve tulee aina arvioida yksilöllisesti. Apuvälineet ovat osa hoidon- ja kuntoutuksen kokonaisuutta ja ne tulee sisältyä myös yksilölliseen hoito- ja kuntoutussuunnitelmaan. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineinä luovutetaan erilaisia välineitä, laitteita, tarvikkeita, tietokoneohjelmia sekä muita ratkaisuja. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineitä luovutetaan näyttöön ja hyviin kuntoutuskäytäntöihin perustuen yksilöllisen tarvearvion perusteella. Luovutettavat apuvälineet tulee olla käyttötarkoitukseen sopivia ja turvallisia. Apuvälineitä luovuttavan yksikön tulee huolehtia apuvälineiden käytön ohjauksesta, seurannasta ja huollosta. Luovuttajan täytyy myös huomioida apuvälinettä koskevat tuotesektorikohtaiset säädökset, kuten esimerkiksi sähköturvallisuuslaki 1135/20164 ja laki lääkinnällisistä laitteista 719/20215, missä on annettu velvoitteita ammattimaisille käyttäjille. Lääkinnällisten laitteiden ammattimaisten käyttäjien, kuten apuvälineitä luovuttavat toimintayksiköt velvoitteista tarkemmin Fimean verkkosivuilla. Opas koostuu yleisosasta ja luovutusperusteet- osasta (luku 9). Yleisosaan on koottu yleistä tietoa lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalvelun perusteista. Luovutusperusteet -osassa käytetään Vammaisten apuvälineet, luokitus ja terminologia -oppaan mukaista apuvälineluokitusta SFS-EN ISO 9999 (2016). Luokitusta käytetään apuvälineitä ja niiden käyttöä koskevan tiedon hallinnassa sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa sekä kansallisia 4-tason luokituksia, jotka luokitukseen on lisätty vastaamaan kansallista käyttötarvetta. Oppaan ensimmäinen versio (2.2) julkaistiin vuonna 2018 ja se laadittiin valtakunnallisena yhteistyönä Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) valtakunnallisen hoidon saatavuuden ja yhtenäisten hoidon perusteiden työryhmän

toimeksiannon perusteella. Opasluonnos oli valmisteluvaiheessa laajalla kommenttikierroksella ja kaikki kommentit käsiteltiin työryhmässä ennen julkaisua. Oppaan päivittämisestä on vastannut STM:n asettama työryhmä. Päivitetty opas ilmestyi 2020. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti maaliskuussa 2021 työryhmän lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteiden päivittämisen koordinoimiseksi ja kehittämiseksi. Ryhmän tarkoituksena on päivittää asettamis päätöksessä olevat apuvälineryhmät sekä tarpeen mukaan muita apuvälineryhmiä sekä tehdä ehdotus, kuinka lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteita jatkossa päivitetään. Koordinaatioryhmän apuna toimi apuvälineryhmäkohtaisia pienryhmiä. Helsinki tammikuu 2023

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä x**
- Ei
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Alkuperäinen teksti: *”Alueellisesti jokainen hyvinvointialue voi tarkentaa tätä asiakirjaa ohjeistamalla alueellisia toimintakäytäntöjä sen mukaan, miten sosiaali- ja terveyspalvelut on järjestetty sekä mitä työnjaosta on sovittu”*

Alueelliset poikkeukset eivät ole sallittuja, koska ne vaarantavat ja rikkovat tämän oppaan tarkoituksen yhdenvertaisesta lääkinnällisten apuvälineiden luovutuksesta koko Suomessa. Hyvinvointialueille ei voi myöntää lupaa tehdä omia poikkeuksia tai muutoksia luovutusperusteisiin.

2.1.1 Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluiden perusta

2.1 Apuvälinepalvelua ohjaavat lait ja säädökset
2.1.1 Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluiden perusta
Suomen perustuslaki 731/1999 YK:n vammaisyleissopimus, jonka Suomi on ratifioinut 10.6.2016. YK:n vammaisopimuksen artiklat 20, 25 ja 26 kytkeytyvät apuvälinepalveluihin. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992 Terveydenhuoltolaki 1326/2010 4 §, 8 §, 24 § ja 29 §* Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta 1363/2011 Laki eräistä EU-direktiiveissä säädetyistä lääkinnällisistä laitteista 629/2010 Laki lääkinnällisistä laitteista 719/2017 Asetus (EU) 2017/745 lääkinnällisistä laitteista Sähköturvallisuuslaki 1135/2016 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992 Yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet 2019/11 Apuvälinepalveluiden laatusuositus 2003/12 ja muut apuvälinepalveluita ohjaavat suositukset Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta 1363/2011:1 § Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksen edellytyksenä on sellainen lääketieteellisin perustein todettu sairaus, vamma tai kehitysviivästyminen, joka heikentää potilaan toimintakykyä ja vaikeuttaa hänen itsenäistä selviytymistään. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineinä luovutettavien välineiden, laitteiden, tarvikkeiden, tietokoneohjelmien sekä muiden ratkaisujen tarkoituksena on edistää potilaan kuntoutumista, tukea, ylläpitää tai parantaa toimintakykyä jokapäiväisissä toiminnoissa taikka ehkäistä toimintakyvyn heikentymistä. 2 § Apuvälineen tarve on arvioitava käyttäjälähtöisesti, oikea-aikaisesti ja yksilöllisesti. Tarpeen arvioinnissa on otettava huomioon potilaan toimintakyky, elämäntilanne ja elinympäristön apuvälineen toimivuudelle asettamat vaatimukset. Apuvälineen valinta on tehtävä yhteisymmärryksessä potilaan kanssa ja tarvittaessa hänen laillisen edustajansa, läheisensä tai omaisensa kanssa. Ennen apuvälineen valintaa potilaalle on annettava tietoa apuvälineen valintaan liittyvistä vaihtoehdoista ymmärrettävällä tavalla. Yhtenäisten kiireettömän hoidon perusteet (s.303)* Apuvälineen tarve arvioidaan aina yksilöllisesti huomioiden apuvälineen tarvitsijan kokonaistilanne (toimintakyky, elämäntilanne, apuvälineen käytön turvallisuus ja käyttöympäristö sekä hänen saamansa muut palvelut).* Apuvälineen käytön opetuksella varmistetaan, että apuvälineen käyttäjä ja hänen tukiverkostonsa hallitsevat apuvälineen tarkoituksenmukaisen ja turvallisen

käytön.* Ensisijaisesti turvataan apuvälineet, jotka ovat välttämättömiä elintärkeiden ja keskeisimpien päivittäisten toimintojen ylläpitämiseksi tai jotka ovat välttämättömiä henkilön itsenäisen suoriutumisen tukemisessa. Ensisijaisuutta arvioitaessa huomioidaan mm. 1) sairauden etenemisnopeus, 2) tapaturman/vamman aiheuttama tarve, 3) sairaalasta kotiutuksen mahdollistavat apuvälineet, 4) laitoshoitoon joutumisen uhka, 5) lasten kehityksen ja kasvun vaatimukset, ja 6) apuvälineen käyttö edistää turvallisuutta. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineitä luovutetaan näyttöön ja hyviin kuntoutuskäytäntöihin perustuen yksilöllisen tarvearvion perusteella. Luovutettavat apuvälineet tulee olla käyttötarkoitukseen sopivia ja turvallisia. Apuvälineitä luovuttavan yksikön tulee huolehtia apuvälineiden käytön ohjauksesta, seurannasta ja huollosta. Luovuttajan täytyy myös huomioida apuvälinettä koskevat tuotesektorikohtaiset säädökset, kuten esimerkiksi sähköturvallisuuslaki 1135/201614 ja laki lääkinnällisistä laitteista 719/202115, missä on annettu veloitteita ammattimaisille käyttäjille. Lääkinnällisten laitteiden ammattimaisten käyttäjien, kuten apuvälineitä luovuttavat toimintayksiköt veloitteista tarkemmin Fimean verkkosivuilla.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä x**
- Ei
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

2.1.2 Vammaispalvelulain mukaiset palvelu

Järjestämisvastuussa olevan hyvinvointialueen vastuulla on vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain mukaisten palveluiden ja tukitoimien järjestäminen. Vammaispalvelulain 4 §:n 1 momentin mukaan palveluja ja tukitoimia järjestetään, jos vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai tukitoimia muun lain nojalla. Tämä tarkoittaa sitä, että vammaispalvelulain mukaiset palvelut ja tukitoimet ovat toissijaisia suhteessa muuhun lainsäädäntöön kuten sosiaalihuoltolakiin ja terveydenhuoltolakiin. Vammaispalvelulain yleisten ja erityisten edellytysten täytyessä vammaiselle henkilölle on korvattava asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Vammaispalveluja haetaan hyvinvointialueelta. Hakemukseen on usein tarpeellista liittää lääketieteellinen tai muu vastaava selvitys hakijan toimintakyvystä. Yhteistyössä hakijan kanssa tehdään palvelutarpeen arviointi sekä asiakas- tai palvelusuunnitelma. Näiden pohjalta tehdään muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös. Vammaispalvelulain nojalla voidaan korvata varattujen määrärahojen puitteissa vammaiselle henkilölle hänen vammansa tai sairautensa edellyttämän tarpeen mukaisia välineitä, koneita tai laitteita. Korvaus voi kattaa päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista puolet. Vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehdyt vamman edellyttämät välttämättömät muutostyöt korvataan kokonaan. Vammaispalvelujen käsikirjassa (THL) on tarkemmin kuvattu eri palveluiden tai tukimuotojen myöntämisen perusteita. Vammaispalvelujen käsikirja on tarkoitettu vammaispalvelujen työntekijälle työvälineeksi. Eduskunnan käsiteltävänä on esitys vammaispalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Voimaan-tuloajaksi on ehdotettu 1.1.2023.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei x**

- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Tekstissä tulisi huomioida terveystalvveluiden ja sosiaalipalveluiden yhteistyö. Näin apuvälinepalveluita suunniteltaessa saadaan aikaiseksi asiakkaan kannalta toimivin ja itsenäistä toimintakykyä tukeva ratkaisu. Yhteistyö myös nopeuttaa asiakkaan kuntoutumista esimerkiksi sairaalasta kotiutumista.

2.1.3 Kelan ammatillisen kuntoutuksen apuvälineet

Kela voi ammatillisena kuntoutuksena järjestää ja korvata asiakkaalle sairauden, vian tai vamman vuoksi tarpeelliset kalliit ja vaativat apuvälineet työelämään tähtäävästä opiskelusta tai työstä selviytymiseksi. Apuvälineen myöntäminen edellyttää, että* asiakas ei sairauden, vian tai vamman aiheuttaman haitan takia suoriudu opiskelusta tai työstä ilman haettavaa apuvälinettä tai suoriutuminen ilman apuvälinettä on kohtuuttoman vaikeaa tai rasittavaa* apuväline on yksilöllisesti suunniteltu ja tekniseltä tasoltaan vaativa ja siten kallis* tavoitteena on työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien säilyttäminen ja parantaminen eli työelämä. Apuvälineitä myönnetään opiskelusta selviytymiseksi peruskoulun 7. luokka-asteelta alkaen, kun on kyse työelämään tähtäävistä opinnoista. Kelan apuvälineiden myöntämistä koskevat edellytykset löytyvät laista Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista (566/2005). Lisätietoja Kelan verkkosivuilta.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei
- **Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

2.2 Apuvälinepalvelut eri asumismuodoissa

Eri asumismuodoissa asuvien henkilöiden apuvälineiden luovuttamisen vastuutaho on kuvattu tarkemmin Kuntoutumistalon Apuvälineet-sivuilla. Käytännön työssä vastuu- ja työnjako eri osapuolten välillä ei ole selkeä. Erityisesti asumispalveluyksiköissä asuvien henkilöiden apuvälineiden järjestäjästä on ollut erilaisia tulkintoja, jonka vuoksi asiaa pyritään selkeyttämään. Asumispalveluyksikön vastuulla on järjestää: Henkilökunnan ergonomian vuoksi tarvittavat apuvälineet:* Työnantaja on työturvallisuuslain 8 §, 15§ (738/2002)2 mukaan velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Lisäksi työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön apuväline tai muu varuste, silloin kun työn luonne, työolosuhteet tai työn tarkoituksenmukainen suorittaminen sitä edellyttävät ja se on välttämätöntä tapaturman tai sairastumisen vaaran välttämiseksi.* Aasukkaiden asumisen ja päivittäisten toimintojen mahdollistamiseksi tarvittavat apuvälineet (esim. nukkuminen, siirtyminen/ siirtäminen, peseytyminen/ peseminen, ulkoilu)* hoidolliset välineet* Sosiaalihuollon toimintayksikössä tulee olla riittävät ja asianmukaiset toimitilat ja varusteet sekä toiminnan edellyttämä henkilöstö. Yksityisten sosiaalipalvelujen on perustuttava sopimukseen tai hyvinvointialueen tekemään hallintopäätökseen. Hyvinvointialueen kanssa tehdyssä sopimuksessa voidaan erikseen sopia toimintayksikön varustetasosta. Terveydenhuollon vastuulla on järjestää apuvälineet asumispalveluyksikön asukkaalle, kun apuvälineasetuksen4 1 § ja 2 § edellytykset täyttyvät:* Apuvälineen luovuttamisen edellytyksenä on sairaudesta, vammasta tai kehitysviiveestä johtuva yksilöllinen tarve ja apuvälineen käyttö tukee asiakkaan toimintakykyä ja suoriutumista päivittäisistä toiminnoista.* Apuvälineen tarve on arvioitu käyttäjälähtöisesti, oikea-aikaisesti ja yksilöllisesti.* Tarpeen

arvioinnissa on otettu huomioon henkilön toimintakyky, elämäntilanne ja elinympäristön apuvälineen toimivuudelle asettamat vaatimukset. Apuvälinetarve kirjataan asukkaan hoito- tai palvelusuunnitelmaan. Apuvälineratkaisu tehdään julkisen terveydenhuollon apuvälinealan asiantuntijan tekemän arvion ja toteaman tarpeen perusteella.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei x**
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Selkäydinvammaiset Akson ry yhtyy Neuroliitto ry:n lausuntoon tästä kohdasta eli

”Luovutusperusteissa tulee korostaa, että asiakkaan yksilölliseen apuvälineen tarpeeseen vastataan terveydenhuoltolain perusteella, jos siihen sopivaa ratkaisua ei ole sisällytetty asumispalvelun palveluntuottajan ja hyvinvointialueen sopimuksessa asumispalvelun tuottamisesta.

Esimerkiksi asukas tarvitsee hoitajakutsujärjestelmän käsikäyttöisen hälyttimen sijaan leualla painettavan painikkeen.”

5. Apuvälineratkaisu

Apuvälineratkaisua tehtäessä on otettava huomioon* Asiakkaan näkemys apuvälinetarpeestaan ja apuvälineen käyttöympäristöstä* Asiakkaan yksilöllisen tarpeen perusteella tehty riittävän laaja-alainen arviointi* Arvioidun apuvälineen välttämättömyys asiakkaan päivittäisessä elämässä selviytymisessä* Asiakkaan saama informaatio eri vaihtoehtoista* Apuvälineen luovutuksessa huomioidaan STM asetuksessa olevat luovutuksen perusteet* Hankintalain 3 edellyttämien kilpailutusten tuloksena valikoituu sopimusvälineiden valikoima, jotka muodostavat perusvalikoiman apuvälineitä. Yksilöllisen harkinnan perusteella asiakkaalle voidaan luovuttaa myös muu kuin sopimustuote. Apuvälineen valinta perusteluineen kirjataan asiakkaan potilasasiakirjoihin. * Valtakunnalliset apuvälineiden luovutusperusteet ja paikalliset toimintakäytännöt* Muut ratkaisuun mahdollisesti vaikuttavat tekijät Vaativampien apuvälineiden luovuttamiseksi suositellaan moniammatillista arviointia. Apuvälineratkaisu tulee aina tehdä yksilöllisesti ja perustellen. Ratkaisu perusteluineen tulee kirjata potilas-asiakirjoihin. Mikäli apuvälinettä ei luovuteta, käydään asiakkaan kanssa palautekeskustelu perusteluineen ja pohditaan, miten hänen toimintakykyään voidaan tukea muilla keinoin. Asiakkaalle tulee kertoa toimintamenettelystä, mikäli hän on tyytymätön apuvälineratkaisuun ja haluaa viedä asian eteenpäin.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei x**
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Apuvälinetarve tulee aina arvioida yksilöllisesti ja asiakkaan toimintakyky sekä käyttöympäristö ja arki huomioon ottaen. Hankintalaki ja sen kautta muodostunut perusvalikoima ei voi asettaa yksilöllisen tarpeen

edelle. Suorahankinta tulee olla mahdollinen aina, kun apuvälinettä arvioidaan. Pahimmillaan epäsopiva apuväline heikentää asiakkaan toimintakykyä ja kuntoutusta.

Tämän oppaan tarkoituksena on yhtenäistää valtakunnallisesti lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet, joten teksti ”paikalliset toimintakäytännöt” on poistettava.

6.1 Potilas- ja laiteturvallisuus

Apuvälinepalveluissa apuvälineosaamisella ja apuvälineiltä vaadittavilla säädöksillä varmistetaan potilas- ja laiteturvallisuutta. Apuvälineen luovuttajalla tulee olla riittävä apuvälineosaaminen. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että luovuttaja osaa säätää apuvälineen käyttäjälle sopivaksi, ohjeistaa sen käytössä sekä arvioida, että luovutettavassa apuvälineessä on käyttäjän tarvitsemat lisävarusteet. Apuvälineen luovuttajan on huolehdittava, että luovutettavat apuvälineet ovat käyttökuntoisia ja turvallisia. Apuvälineen voi luovuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla on riittävät tiedot niistä apuvälineistä, joiden kanssa hän on tekemässä esim. kotipalvelussa perusapuvälineet kuten WC istuimen koroke. Hyvinvointialueen tulee seurata sen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön, mukaan lukien sen yksityisen palveluntuottajan palveluksessa olevan henkilöstön, jolta hyvinvointialue hankkii palveluja, ammatillista kehittymistä ja huolehtia siitä, että henkilöstö osallistuu riittävästi oman alansa täydennyskoulutukseen. Työnantajan tulee luoda edellytykset sille, että ammattihenkilö saa työssään tarvittavan perehdytyksen ja että hän voi osallistua ammattitaitonsa kehittämiseksi tarpeelliseen täydennyskoulutukseen. Apuvälinepalveluprosessissa tulee huomioida, että terveydenhuollon toiminnan on perustuttava näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin. Terveydenhuollon toiminnan on oltava laadukasta, turvallista ja asianmukaisesti toteutettua.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä x**
- Ei
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

6.2.1 Apuvälineen luovuttavan tahon vastuu

* Tarkistaa, että apuväline on käyttäjälleen turvallinen ja oikein valittu.* Opastaa ja ohjata apuvälineen oikeassa käytössä.* Luovuttaa valmistajan laatimat apuvälineen käyttöohjeet; laitteen turvallisen käytön edellyttämät tiedot tulee olla saatavilla suomen ja ruotsin kielellä.* Selvittää asiakkaalle eri osapuolten vastuut ja luovuttamisen periaatteet.* Ohjeistaa toimintakäytäntö ja yhteystiedot apuvälineen käyttöön ja huoltoon liittyvissä tilanteissa.* Seurata apuvälineen käyttöä.* Järjestää apuvälineen valmistajan edellyttämät määräaikaistarkastukset/-huollot.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä x**
- Ei
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

6.2.2 Apuvälineen käyttäjän vastuu

* Käyttää apuvälinettä käyttöohjeissa ja käytönopetuksessa annettujen ohjeiden mukaisesti.* Ylläpitää ja puhdistaa apuväline käyttöohjeiden mukaisesti.* Ottaa yhteyttä apuvälineen luovuttajaan apuvälineen käyttöön liittyvissä kysymyksissä, jos apuväline ei vastaa enää käyttötarkoitustaan, ei ole enää sopiva tai kun apuvälineessä on huolto- /korjaustarvetta.* Palauttaa apuväline puhdistettuna, kun käyttötarve loppuu tai lainausaika päättyy.* Vastata apuvälineen käytöstä aiheutuvista kustannuksista (esim. sähkönkulutus)* Luovuttaa apuväline valmistajan edellyttämään määräaikaistarkastukseen/-huoltoon.* Korvata käyttöohjeiden vastaisen käytön tai huolimattomuuden aiheuttamat korjauskustannukset tai korvata kadonnut apuvälineen arvon alenema huomioiden. Myös alle 18-vuotias on korvausvelvollinen.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä x**
- Ei
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

6.3 Apuvälineen huolto/korjaus

Apuvälineen huolto- ja korjausvastuu on apuvälineen luovuttaneella toimintayksiköllä. Asiakkaan vastuulla on apuvälineen päivittäiset ja säännölliset pienet huoltotoimenpiteet kuten apuvälineiden puhdistaminen ja rengaspaineista huolehtiminen. Korjaus- tai huoltotarpeen ilmetessä tulee asiakkaan tai lähihenkilön ottaa yhteyttä apuvälineen luovuttaneeseen tahoon. Mikäli asiakas on sopimatta huollattanut tai korjauttanut apuvälinettä, hyvinvointialueella ei ole velvoitetta korvata kustannuksia. Kun huolletaan päivittäisessä suoriutumisessa välttämätöntä apuvälinettä (esim. pääasiallinen liikkumisen apuväline), tulee se korjata viiveettä. Mikäli käyttäjälle välttämättömän apuvälineen huolto/korjaus pitkittyy, pyritään mahdollisuuksien mukaan luovuttamaan odotusajaksi korvaava apuväline.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei x**
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Apuvälinehuolto tulee olla saavutettavissa myös ilta-aikaan ja viikonloppuisin. Mikäli asiakkaalla ei ole ns. kaksoiskappaletta voi apuvälineen rikkoutuminen estää esim. työnteon tai opiskelun.

6.4 Apuvälineiden kuljetus

Apuvälineen kuljetus korjaukseen ja huoltoon on ensisijaisesti asiakkaan vastuulla silloin, kun se on mahdollista tavanomaisin keinoin, eikä aiheuta ylimääräisiä kustannuksia. Kooltaan suurien ja painavien apuvälineiden (esim. sähkösäätöinen sänky) kuljetuksen järjestämisestä ja kuljetuskustannuksista vastaa terveydenhuollon toimintayksikkö. Kuljetuksen järjestämisestä ja vastuusta sovitaan yksilöllisen tilanteen

mukaan. Muuttoon liittyvä lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineen kuljettaminen ja siihen liittyvät kustannukset kuuluvat apuvälineen käyttäjän vastuulle.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä x**
- Ei
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

6.5 Kaksoiskappale

Kaksoiskappale on toinen samaan käyttöön tarkoitettu apuväline. Se voidaan luovuttaa, kun käyttö on välttämätöntä ja säännöllistä erilaisissa toimintaympäristöissä.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä x**
- Ei
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kappale on selkeästi kirjoitettu. Mutta tekstissä tulisi myös huomioida tarkemmin kaksoiskappaleen määritelmä. Kaksoiskappale on samanlainen samaan käyttöön tarkoitettu väline (esim. manuaalipyörätuoli). Sähkömopo ja kelauksen keventäjät eivät ole toistensa kaksoiskappaleita.

7. Oppaassa käytetyt käsitteet

Asiakas on apuvälineen käyttäjä, jonka toimintakyky on sairauden, vamman tai ikääntymisen myötä heikentynyt. Potilaasta käytetään tässä oppaassa sanaa asiakas. **Apuvälinealan asiantuntija** on terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla on soveltuva koulutus, tietoa ja osaamista apuvälinepalveluista ja apuvälineistä. Lisäksi hän on säännöllisesti tekemisissä apuvälinepalveluiden tai apuvälineiden kanssa ja huolehtii ammattitaitonsa ylläpitämisestä ja päivittämisestä. Apuvälinealan asiantuntija osaa huomioida työssään eri sairauksien ja vammojen vaikutuksia toimintakykyyn. **Apuvälineratkaisu** perustuu apuvälinealan asiantuntijan ja asiakkaan kanssa yhteisymmärryksessä tehtyyn apuvälinetarpeen arvioon. Apuvälineratkaisun voi lääkärin lisäksi tehdä muukin terveydenhuollon ammattihenkilö asianomaisessa terveydenhuollon toimintayksikössä sovitun työnjaon mukaan. **Asiakkaan luonnollinen toimintaympäristö** käsittää kaikki ne ympäristöt (esim. koti, koulu, työpaikka), joissa hän arjessaan säännöllisesti toimii. **Etäkuntoutus** on erilaisten etäteknologiaa (puhelinta, matkapuhelinta, tietokonetta ml. tablettitietokoneet, puhelimen ja tietokoneen yhteiskäyttöä sekä televisiosovelluksia) hyödyntävien sovellusten tavoitteellista käyttöä kuntoutuksessa. Etäkuntoutus on ammattilaisen ohjaamaa ja seuraamaa ja sillä on selkeä tavoite sekä alku ja loppu, kuten muullakin kuntoutuksella. **Harrastusvälineet** ovat vapaa-ajan harrastusvälineitä eivätkä lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineitä. **Hoitotarvikkeet** kuuluvat sairauden hoitoon ja sisältyvät hoitosuunnitelmaan ja niiden luovuttamisen lähtökohtana on lääketieteellisin perustein todettu pitkäaikainen sairaus tai vamma, joka on kestänyt vähintään kolme kuukautta. Hoitotarvikkeita ovat esimerkiksi diabeteksen hoidossa ja seurannassa käytettävät tarvikkeet, erilaiset sidetarvikkeet, vaipat, pussit ja katetrit. Nämä eivät kuulu

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

05 Välineet taitojen harjoittamiseksi

*Välineet, jotka ohjaavat parantamaan henkilön kykyjä ja fyysisiä, henkisiä ja sosiaalisia suorituksia, joiden tavoitteena on lisätä henkilön osallistumista kaikilla olennaisilla alueilla (kuten kommunikoinnissa, itsestä huolehtimisessa, liikkumisessa, kodinhoidossa, työssä, opiskelussa ja vapaa-ajassa). Kohtaan sisältyvät esim. opetuksessa ja oppimisessa käytettävät apuvälineet. Kohtaan sisältyvät esim. arvioinnin ja testaamisen materiaalit. Apuvälineet ammatilliseen arviointiin ja ammatilliseen koulutukseen, ks. 28 27.*Taitojen harjoittamisen, terapian tai opiskelun välineitä ei pääsääntöisesti luovuteta lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineenä. Tästä voidaan poiketa yksilöllisen tarvearvioinnin perusteella, kun väline on välttämätön toimintakyvyn tukemiseksi ja tämä on kirjattu kuntoutussuunnitelmaan. Opetustoimen vastuulla on järjestää opetuksessa ja oppimisen tukena tarvittavat apuvälineet ja Kela voi korvata vaativia ja kalliita apuvälineitä opiskeluun 7. luokalta alkaen. **05 01 01 Tietokoneohjelmat harjoitus- ja kuntoutuskäyttöön** Tämän luokan laitteet ovat taitojen harjoittamisen, terapian tai opiskelun välineitä. Lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineinä mahdollisesti luovutettavat ks. 22 33-, 22 36-, ja 22 39-luokat. **05 03 Kommunikoinnin terapia- ja harjoitusvälineet** *Välineet, joilla parannetaan kirjallisen ja puhutun kielen kommunikointitaitoja. Puhetta tukevan ja korvaavan kommunikoinnin harjoitusvälineet, ks. 05 06. Äidinkielen harjoitusvälineet, ks. 05 18 03. Vieraiden kielten harjoitusvälineet, ks. 05 18 06. Ääni- ja kuva-muodossa olevaa tietoa tallentavat, toistavat ja näyttävät apuvälineet, ks. 22 18.*Tämän luokan laitteet ovat taitojen harjoittamisen, terapian tai opiskelun välineitä. Lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineinä mahdollisesti luovutettavat ks. 22 12-, 22 21-, ja 22 30-luokat. **05 06 Puhetta tukevan ja korvaavan kommunikoinnin harjoitusvälineet** *Apuvälineet, joilla harjoitellaan puhetta tukevia kommunikointitekniikoita ja sanastoa, joilla mahdollistetaan henkilöiden välinen kommunikaatio. Kohtaan sisältyvät esim. pistekirjoitus, viittomakieli ja Bliss-kieli. Kommunikoinnin, tiedonsaannin ja tiedonvälityksen apuvälineet, ks. 22.*Tämän luokan laitteet ovat taitojen harjoittamisen, terapian tai opiskelun välineitä. Lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineinä mahdollisesti luovutettavat ks. 22 21-luokka. **05 09 Pidätyskyvyn harjoitusvälineet** *Välineet, joilla harjoitellaan virtsarakon ja suolen hallintaa. Rakon harjoittamiseen ja aktivoimiseen sekä kivun lievittämiseen tarkoitetut stimulaattorit ks. 04 27 09 Lihastimulaattorit* Tämän luokan laitteet ovat taitojen harjoittamisen, terapian tai opiskelun välineitä. Stimulaattorit ks. 04 27 09. **05 12 Kognitiivisten taitojen harjoitusvälineet** *Välineet, jotka on suunniteltu lisäämään kykyjä, jotka ovat ajattelun ja loogisen toiminnan pohjana, esimerkiksi muisti, huomiokyky, keskittyminen, käsitteellinen ja sovellettu ajattelu. Kommunikoinnin, tiedonsaannin ja tiedonvälityksen apuvälineet, ks. 22*Tämän luokan laitteet ovat taitojen harjoittamisen, terapian tai opiskelun välineitä. Lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineinä mahdollisesti luovutettavat ks. 22-luokka. **05 15 Perustaitojen harjoitusvälineet** *Apuvälineet aistien yhteistoiminnan harjoittamiseen, ks. 04 36 09*Tämän luokan laitteet ovat taitojen harjoittamisen, terapian tai opiskelun välineitä. Apuvälineet aistien yhteistoiminnan harjoittamiseen, ks. 04 36 09. Lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineinä mahdollisesti luovutettavat ks. 22 12-, 22 15-, 22 27- ja 22 30- luokat. **05 18 Oppiaineiden harjoitusvälineet** *Kohtaan sisältyvät esim. apuvälineet eri alueiden opiskeluun ja kyseisten alueiden osaamisen hankkimiseen. Apuvälineet ammatilliseen arviointiin ja ammatilliseen koulutukseen, ks. 28 27*Tämän luokan laitteet ovat taitojen harjoittamisen, terapian tai opiskelun välineitä. **05 24 Taideaineiden harjoitusvälineet** *Välineet eri taiteenalojen kykyjen ja työkalujen käytön kehittämiseen. Vapaa-ajan apuvälineet ja leikkivälineet, ks. 30.*Tämän luokan laitteet ovat taitojen harjoittamisen, terapian tai opiskelun välineitä. **05 27 Sosiaalisten taitojen harjoitusvälineet** *Välineet ja tarvikkeet, jotka mahdollistavat ulkopuolisen maailman kanssa toimimisen opettelemisen sekä henkilökohtaisen sosiaalisen sopeutumisen että muiden kanssa toimimisen kannalta* Tämän luokan laitteet ovat taitojen harjoittamisen, terapian tai opiskelun välineitä. **05 27 09 Henkilökohtaisen turvallisuuden harjoitusvälineet** *Välineet, joiden avulla harjoitellaan ulkoisen vaaran ja vaarallisen käyttäytymisen tunnistamista. Asunnon ja muiden tilojen turvavarusteet, ks. 18 33.*Lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineinä mahdollisesti luovutettavat ks. 18 33-, 22 27 18- ja 22 27 21-luokat. **05 30 Tiedonsyöttölaitteiden käytön sekä tavaroiden ja tuotteiden käsittelyn harjoitusvälineet** *Fyysisten*

kykyjen testaus- ja arviointivälineet, ks. 04 24 18. Aistihavaintojen harjoitusvälineet, ks. 04 36. Liikkeen, voiman ja tasapainon harjoitusvälineet, ks. 04 48. Tietokoneiden tiedonsyöttölaitteet, ks. 22 36. Esineiden ja laitteiden käsittely- ja kuljetusvälineet, ks. 24

Tämän luokan laitteet ovat taitojen harjoittamisen, terapian tai opiskelun välineitä. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineinä mahdollisesti luovutettavat ks. 22 36-luokka. **05 33 Päivittäisten toimintojen harjoitusvälineet** Apuvälineet itsestä huolehtimiseen tai siihen osallistumiseen, ks. 09

Tämän luokan laitteet ovat taitojen harjoittamisen, terapian tai opiskelun välineitä. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineinä mahdollisesti luovutettavat ks. 06-, 09- 12- ja 15-luokat. **05 36 Kehon asentojen vaihtamisen ja ylläpitämisen harjoitusvälineet** Tämän luokan laitteet ovat taitojen harjoittamisen, terapian tai opiskelun välineitä. **05 36 03 Seisomatelineet ja tuet seisomiseen** Välineet, jotka tukevat henkilön pystyasentoa. Seisomateline voidaan yksilöllisen tarvearvioinnin perusteella luovuttaa lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä asiakkaalle, kun lihasvoima tai tasapaino ja pystyasennon hallinta eivät riitä seisomiseen ilman tukea tai kevyemmällä apuvälineratkaisuilla. Seisomatelineen käyttö, käytön tavoitteet ja käyttömäärät (krt/vrk, h/vrk) tulee olla määriteltynä asiakkaan kuntoutussuunnitelmassa. Seisomatelineen käyttöä arvioitaessa selvitetään, voidaanko seisominen toteuttaa esimerkiksi terapian yhteydessä yhteiskäytössä olevalla seisomatelineellä. Seisomateline luovutetaan kotiin, kun sen käyttö ei muuten ole mahdollista ja seisomisella on tärkeä merkitys kuntoutumistavoitteiden toteuttamisessa. Seisomatelineen käyttöä seurataan käyttöpäiväkirjalla. Lapsilla seisomatelineen käytöstä sovitaan yhdessä vanhempien ja päivähoidon / koulun kanssa siten, että sen käyttö yhdistetään joustavasti lapsen päivän muihin toimintoihin. Seisomateline sijoitetaan siihen toimintaympäristöön, missä sitä ensisijaisesti käytetään (koti/päiväkoti/koulu). **05 36 06 Kippilaudat** Alustat, joiden päälle henkilö tuetaan hyvään asentoon, minkä jälkeen tasoa muutetaan asteittain vaaka-asennosta pystyasentoon siten, että keho voi tottua kyseisessä asennossa toimimiseen Kippilautaa voidaan luovuttaa yksilöllisen tarvearvioinnin perusteella lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä, kun henkilön toimintakyky ei riitä kevyemmällä ratkaisulla pystyasennon ylläpitämiseen. Kippilaudan tarve ja käyttö, käytön tavoitteet ja käyttömäärät (krt/vrk, h/vrk) tulee olla määriteltynä asiakkaan kuntoutussuunnitelmassa.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä x
- Ei
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

06 15 Toiminnalliset hermo-lihasstimulaattorit ja hybridiortoosit

Välineet, jotka on suunniteltu kompensoimaan motorisen toiminnan menetystä sähköisen stimulaation avulla (FES). Kohtaan sisältyvät esim. toiminnalliset sähköiset stimulaattorit ja hybridiortoosijärjestelmät, joita käytetään yhdistettyinä mekaanisiin ortooseihin hybridiortooseissa. Stimulaattorit, joita ei käytetä ortooseina, ks. 04 27. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä käytettävillä toiminnallisilla hermolihasstimulaattoreilla tässä ohjeistuksessa tarkoitetaan laitteistoja, joilla lihaksen ulkoisella sähköstimulaatiolla pystytään mahdollistamaan ylä- tai alaraajan toiminnallisia liikkeitä. Hybridiortooseissa toiminnallinen hermolihasstimulaatio on yhdistetty mekaaniseen ortoosiin. Stimulaattorit, joita ei käytetä ortooseina (kts. 04 27), eksoskeletoinit (kts. 06 06 Yläraajan ortoosit tai 0612 Alaraajan ortoosit) tai tietokoneohjatut älyortoosit ilman sähköstimulaatiota (kts. 06 12) eivät sisälly luokituksen tähän kohtaan. Alaraajojen toiminnallisia hermolihasstimulaattoreita ja hybridiortooseja voidaan luovuttaa lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä yksilöllisen moniammatillisen arvioinnin perusteella alla olevien luovutusperusteiden täytyessä päivittäisten arkitoimintojen apuvälineeksi. Yläraajojen toiminnallisten hermolihasstimulaattoreiden ja hybridiortoosien käytöstä apuvälineenä ei ole luovuttamista tukevaa tutkimusnäyttöä, mutta yläraajojen arviointiin on valmisteltu arviointiperusteet tarvittaessa käytettäväksi yksilöllisen arvioinnin tueksi. Kuntoutuskäytössä

sähköstimulaatiolaitteiden käyttö edellyttää tiivistä terapiasuhdetta ja –osaamista, sekä on usein ajallisesti rajoittunut hyödyn kannalta. Tämän johdosta kuntoutuskäyttöön toiminnallisia hermolihassimulaattoreita ja hybridiortooseja ei luovuteta lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä, vaan näiden käyttö toteutuu tarvittaessa kuntouttavan tahon toimesta. Luovutusperusteet: * Luovutuksen tulee aina perustua yksilölliseen arviointiin, joka toteutetaan luovuttavan organisaation toimesta tai alueellisesti sovitujen toimintatapojen mukaisesti. * Luovutuksen edellytyksenä on, ettei asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen ja hänen toimintakykyä tukevaa, sopivaa perinteistä ortoosia löydy, sitä ei voida käyttää tai se ei kestä käytössä. * Luovutuksen edellytyksenä on yksilöllisen arvioinnin ja mittausten perusteella todettu asiakkaan toimintakyvyn edistyminen. * Asiakkaan fyysinen ja kognitiivinen toimintakyky mahdollistaa apuvälineen käytön ja apuvälineestä huolehtimisen. Arviointimenetelmät alaraajaortoosille: * Kävelyn itsenäisyyden arviointio Kävelyluokitus, FAC (Function Ambulatory Classification) o Itsenäisen kävelyn mahdollistuminen ja kävelyluokituksen parantuminen tukevat myöntämistä. * Kuuden minuutin kävelytestio Kävelymatkan lisääntyminen vähintään 50 metriä tukee myöntämistä (Toimia ja Resnik 2011) o Lähtötason ollessa poikkeuksellisen matala tai korkea, merkittävän muutoksen rajaa voi mukauttaa Toimia-suosituksen esittämien potilasryhmäkohtaisten tietojen puitteissa. * 10 metrin kävelynopeuso Kävelynopeuden lisääntyminen vähintään 0,20 m/s tukee myöntämistä (Toimia) * Kävelyn laadullinen arviointio Kävelyn laadun parantuminen tukee myöntämistä o Arvioitavia seikkoja ovat mm. askelpituus, askelleveys, askelrytmi, tasapaino, kantauskut, tukivaiheen pituus, apuvälineiden käyttö. o Suositellaan laadullisen arvioinnin tueksi videointia tai strukturoitua laadullista arviointia (esim. Bath Assessment of Walking Inventory), josta yksikössä käyttökokemusta. * Arviojaksoo Mikäli yksilöllisessä arvioissa esiin tulee selkeää toimintakyvyn edistymistä, mutta tämä jää asetetuista raja-arvoista, voidaan arviota jatkaa kokeilujaksolla arkiympäristössä arkitoimintojen ja arkikäytettävyyden selvittämiseksi. o Arviojaksosta suositellaan kerättäväksi tietona asiakkaan ja mahdollisen hoitavan fysioterapeutin arviot, sekä suositellaan käyttöön yleistä toimintakykymittaria (WHODAS, PROMIS tai Euro-HIS). o Arviojakso voi kestää 2 - 12 viikkoa arvioinnin tarpeesta ja mahdollisuuksista riippuen. o Arviojakson jälkeen voidaan toistaa yllämainittuja mittauksia ja arviointeja. Arviointimenetelmät yläraajaortoosille: * Ortoosin tulee tosiasiallisesti mahdollistaa tavoitteiden mukaiset, itsenäistä selviämistä tukevat, toiminnalliset otteet monipuolisesti päivittäisissä toimissa. * Arkitoimissa ruokailun, pukemisen tai muun asiakkaalle olennaisen arkitoimen mahdollistuminen, joista esimerkkeinä: o Ote onnistuu ruokailuvälineestä mahdollistaen syömisen o Ote onnistuu lasista mahdollistaen juomisen o Puhelimen käyttö mahdollistuu Housujen ylös nostaminen mahdollistuu * Suositellaan toiminnallista arviointia toimintaterapeutin toimesta, jossa voidaan käyttää tukena strukturoituja kyselyitä ja testausta, esimerkiksi: o DASH / QuickDASH o Sollerman Hand Function Test * Arviojaksoo Mikäli yksilöllisessä arvioissa esiin tulee selkeää toimintakyvyn edistymistä, mutta tämä jää asetetuista raja-arvoista, voidaan arviota jatkaa kokeilujaksolla arkiympäristössä arkitoimintojen ja arkikäytettävyyden selvittämiseksi. o Arviojaksosta suositellaan kerättäväksi tietona asiakkaan ja mahdollisen hoitavan toimintaterapeutin arviot, sekä suositellaan käyttöön yleistä toimintakykymittaria (WHODAS, PROMIS tai Euro-HIS). o Arviojakso voi kestää 2 - 12 viikkoa arvioinnin tarpeesta ja mahdollisuuksista riippuen. o Arviojakson jälkeen voidaan toistaa yllämainittuja mittauksia ja arviointeja.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei
- Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Välineet, jotka korvaavat silmäripset ja/tai kulmakarvat. Voidaan luovuttaa lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä erityisin perustein (esim. kun asiakkaan oma toimintakyky ei mahdollista kulmakarvojen meikkaamista kosmetiikan tuottein), kun kulmakarvat puuttuvat sairauden vuoksi pysyvästi ja julkisen terveydenhuollon erikoislääkäri (esim. ihotautien erikoislääkäri) on arvioinut tarpeen. Palveluntuottajan vastuulla on käyttää kemikaalilainsäädännön mukaisia turvallisia tatuointiaineita. Katso tarkemmin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) sivuilta

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei
- Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

06 30 21 Silmäproteesit

Välineet, jotka jäljittelevät silmän ulkonäköä. Silmäproteesi voidaan luovuttaa asiakkaalle silmän puuttumisen, kutistussilmän tai vaikean silmäsairanuden jälkitilan kompensointiin. Arviointi tehdään ko. erikoisalalla. Proteesin kiillotusta korvataan tarvittaessa. Silmäproteesiin tehtävät muutostyöt tehdään yksilöllisen arvioinnin perusteella. Silmäproteesi uusitaan yksilöllisen harkinnan perusteella tarpeen mukaan.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei
- Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

09 54 Sukupuolielämän apuvälineet

Sukupuolielämän apuvälineet tarkoittavat seksuaalisen toiminnan apuvälineitä. Seksuaalisen toiminnan apuvälineet edistävät seksuaalista toimintakykyä. Seksuaali- ja lisääntymisterveys on olennainen osa ihmisen terveyttä ja hyvinvointia läpi elämän ja siten merkittävä osa kansanterveyttä. Seksuaali- ja lisääntymisterveys kattaa parisuhteen ja perheen perustamisen. Maailman terveysjärjestö WHO:n seksuaalioikeuksien julistuksen (2006) mukaan jokaisella ihmisellä on oikeus saada tutkittua tietoa seksuaalisuudesta, oikeus nauttia seksuaalielämästä ja oikeus saada luottamuksellisia seksuaaliterveyden palveluita. WHO määrittelee seksuaaliterveyden seksuaaliuuteen liittyväksi fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaksi. Se sisältää positiivisen ja kunnioittavan lähestymistavan seksuaalisuuteen, seksuaalisiin suhteisiin sekä mahdollisuuden tyydyttäviin ja turvallisiin seksikokemuksiin vapaana painostuksista, syrjinnästä tai väkivallasta. Seksuaalisella toiminnalla tarkoitetaan seksuaalisuuden ilmaisua tai toteuttamista. Yhdynnän lisäksi siihen kuuluu kaikki koskettaminen ja hyväily eroottisessa, mielihyvää tuottavassa tarkoituksessa sisältäen myös itsetyydytyksen. Seksuaalisen toiminnan apuväline myönnetään silloin kun seksuaalinen toimintakyky on heikentynyt vamman, kehitysviivästymän tai sairauden vuoksi. Seksuaalisen toiminnan apuväline voi edistää kuntoutumista, tukea, ylläpitää tai parantaa toimintakykyä seksuaalisissa toiminnoissa taikka ehkäistä seksuaalisen toimintakyvyn heikentymistä. Toimintakyvyn parantumisella tarkoitetaan mm. kuntoutujan elämänlaadun kohentumista tai

kipukokemuksen, spastisuuden ja lihaskireyksien vähentymistä. Seksuaalisen toiminnan apuvälineiden yksilöllinen arviointiprosessi tehdään seksuaalineuvojan, seksuaaliterapeutin, riittävän asiantuntemuksen omaava terveydenhuollon ammattilaisen tai hyvinvointialueen erityistason poliklinikan toimesta. Arviointiprosessista vastannut terveydenhuollon ammattilainen vastaa neuvonnasta ja apuvälineen käytön opastuksesta. Seksuaalisen toiminnan apuvälineitä on monia ja niillä on erilaisia käyttötarkoituksia.* värinää tai imua tuottavilla tai kuduskireyksillä laajentavilla tai lihasvoimaa vahvistavilla apuvälineillä voidaan vaikuttaa laaja-alaisen tuntohäiriön aiheuttamaan toimintakyvyn alenemaan* sellaiset ratkaisut, joiden avulla voidaan mahdollistaa seksuaalisessa toiminnassa (esim. yhdyntä) asennon ylläpito henkilöillä, joilla toimintarajoite muuten estää sen Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineitä luovutetaan näyttöön ja hyviin kuntoutuskäytäntöihin perustuen yksilöllisen tarvearvion perusteella. Luovutettavat apuvälineet tulee olla käyttötarkoitukseen sopivia ja turvallisia. Apuvälineitä luovuttavan yksikön tulee huolehtia apuvälineiden käytön ohjauksesta, seurannasta ja huollosta. Luovuttajan täytyy myös huomioida apuvälinettä koskevat tuotesektorikohtaiset säädökset, kuten esimerkiksi sähköturvallisuuslaki 1135/20161 ja laki lääkinnällisistä laitteista 719/2012, missä on annettu velvoitteita ammattimaisille käyttäjille. Lääkinnällisten laitteiden ammattimaisten käyttäjien, kuten apuvälineitä luovuttavat toimintayksiköt velvoitteista tarkemmin Fimean verkkosivuilla. Sukupuolidysforian hoitoon ja kuntoutukseen tarkoitettujen apuvälineiden arvioinnista ja luovutuksesta vastaa Helsingin ja Tampereen yliopistosairaaloiden (HUS ja TAYS) sukupuoli-identiteettien poliklinikat.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä x**
- Ei
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

12 03 03 03 Kävelykepit, valkoiset

Valkoiset kävelykepit näkövammaisten henkilöiden käyttöön. Kohtaan kuuluvat myös kokoon taittavat mallit. Valkoinen kävelykeppi voidaan luovuttaa vaikeasti näkövammaiselle henkilölle kävelyn apuvälineeksi. Kepin luovuttamisen edellytyksenä on näkövammaan perehtyneen terveydenhuollon asiantuntijan tekemä yksilöllinen arviointi. Näkövammaisen suunnistautumiskeppi ks. luokka 12 39 03

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei
- Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

12 23 Sähköpyörätuolit

Välineet, joissa on pyörätuolia liikuttava moottori ja joiden istuinjärjestelmä tukee liikkumisrajoitteista henkilöä ja joiden käyttövoima on peräisin tuoliin sisältyvästä sähkö- tai polttomoottorista. Kohtaan sisältyvät esim. sähkökäyttöiset seisontapyörätuolit (jotka pystyvät nostamaan henkilön seisovaan asentoon ja

pitämään hänet siinä asennossa), makuuasentoon kallistuvat sähkökäyttöiset pyörätuolit, pyörätuolit, joissa on nouseva tai kääntyvä istuin, lumi- ja rantapyörätuolit sekä pyörätuolin alustat. Sähköpyörätuolin/- mopon käytön edellytykset: Sähköpyörätuolin ja mopon käyttäjän tulee pystyä käyttämään apuvälinettä turvallisesti sekä itsensä että ympäristönsä kannalta arvioituna. Sähköpyörätuolin tai sähkömopedin avulla käyttäjän omatoimisuus sekä hänen liikkumis- ja osallistumismahdollisuutensa tulee lisääntyä. Tarpeen arviointi ja apuvälineen sovitus tehdään asiakkaan luonnollisessa toimintaympäristössä ja sen tulee soveltua apuvälineelle. Sähköpyörätuolin/ -mopon käyttäjältä edellytetään:* motivaatiota ja oma-aloitteisuutta* kykyä ohjata sähköpyörätuolia /-mopoa valitulla ohjaustavalla* riittävää näkökykyä (ohjeellinen näöntarkkuus tulee olla molempien silmien yhteisnäkö 0.3)* ympäristön havainnointikykyä ja muiden liikkujien ja liikenteen huomioimista sekä ymmärrystä vaarasta (kognitio)* kykyä käyttää sähköpyörätuolia /-mopoa turvallisesti* riittävän hyvää psyykkistä toimintakykyä.

Sähkömopon käyttäjältä edellytetään edellisten lisäksi:* riittävän hyvää yläraajan/yläraajojen toimintakykyä ja vartalon hallintaa ja* kykyä siirtyä itsenäisesti mopoon tai siitä pois. Suositus /lähete sähköpyörätuolin/- mopon arviointiin. Suosituksessa /lähetteessä tulee kuvata:* apuvälineen käyttötarve* liikuntavamma ja sen etiologia* käytössä olevat apuvälineet* mahdollisimman tarkka kuvaus liikkumis- ja toimintakyvystä* näkökyky (ohjeellinen 0,3 yhteisnäkö, tarvittaessa korjaavia linsejä käyttäen). Ks. alla tarkempi ohjeistus.* kognitiivinen suoriutumisen* perustelut sähköisen liikkumisen apuvälineen tarpeelle* miten apuväline lisää asiakkaan itsenäistä suoriutumista. Näkökyvyn tutkiminen:Mikäli henkilöllä on silmäsairaus tai muu näkemiseen vaikuttava sairaus, jolla epäillään olevan vaikutusta sähköpyörätuolin /-mopon turvalliseen käyttöön, tulee ennen suosituksen /lähetteen lähettämistä selvittää seuraavat asiat:* Lääkärin tekemä selvitys visuksista ja näkökentistä.* Edellytyksenä on ohjeellinen 0,3 yhteisnäkö, tarvittaessa korjaavia linsejä käyttäen* Jos henkilö on menettänyt näön toisesta silmästä tai hän käyttää vain toista silmäänsä näköhavaintoja tehdessään, ohjeellisen näöntarkkuuden tulee olla vähintään 0.3 ja silmien tilan tulee olla jatkunut niin kauan, että hän on sopeutunut vain toisen silmän käyttämiseen.* Näkökenttien testaus sormiperimetrialla* Mikäli tutkimuksessa tulee esiin selvä, vähintään yhden kvadrantin näkökenttäpuutos (vaakasuora näkökenttä jää alle 120 asteen), ohjataan silmälääkärille näkökenttätutkimukseen.* Jos silmälääkäri toteaa yli yhden kvadrantin näkökenttäpuutoksen, mutta ei yli 120 asteen kes-keistä näkökenttäpuutosta, eikä lähettävän lääkärin tutkimuksessa ole kliinisesti epäilyä muusta näön osa-alueen heikentymästä (häikäisyherkkyys, kontrastierkkyys, hämäränäkö), voidaan asiakas lähettää apuvälinekeskukseen sähköpyörätuolin/ -mopon arviointiin.* Lähettävän lääkärin lähetteessä todetaan tutkimustulokset ja pyydetään apuvälinealan asiantuntijan tekemää sähköpyörätuolin /-mopon käytön arviointia siinä toimintaympäristössä, jossa apuvälinettä on suunniteltu käytettävän. Arviointi:Sähköisiä liikkumisen apuvälineitä arvioitaessa tehdään laaja, kokonaisvaltainen arviointi asiakkaan tarpeista ja toimintaympäristöstä, jossa apuvälinettä on ajateltu käyttää. Arviointi on tarpeen mukaan tehtävä monialaisessa yhteistyössä muun muassa silloin, kun laitteen säilyttäminen tai käytön mahdollistaminen edellyttää asuntoon tehtäviä muutostöitä. Jos henkilöllä on useita toimintakykyyn vaikuttavia sairauksia tai oireita (esim. huomiotta jättäminen, neglect ja/tai kognition ongelmia), on ajokyvyn arviointi perusteltua tehdä moniammatillisessa yhteistyössä esimerkiksi toimintaterapeutin ja apuvälinealan asiantuntijan yhteistyönä. Tarvittaessa konsultoidaan myös muita ammattilaisia (esim. neuropsykologi, neurologi). Ajoharjoittelukertojen tulee tehdä useita, jolloin saadaan tarkka käsitys sekä laitteen hallinnasta, että ympäristössä suoriutumisesta. Toiminnallisen näkökyvyn arviointi:Kun henkilöllä on näkökykyyn vaikuttava sairaus, tulee arvioida toiminnallinen näkökyky. Toiminnallista näkökykyä testataan käytännön ajamistilanteissa sekä sisä- että ulko-olosuhteissa, jolloin varmistetaan sähköpyörätuolin /-mopon turvallinen käyttöAjoharjoittelua tulee tehdä riittävän pitkään, jolloin saadaan tarkka käsitys sekä laitteen hallinnasta että ympäristössä suoriutumisesta. Epilepsia, muut tajunnan häiriöt tai toimintakyvyn tilavaihtelut:Asiakkaan epileptiset kohtausoireet, tajunnanhäiriökohtaukset tai esim. Parkinsonin tautia sairastavien tilavaihtelut tulee olla pääsääntöisesti lääkityksellä tai muuten hallinnassa (epilepsiassa noin vuosi kohtauksetonta aikaa) ennen kuin sähkömopo tai sähköpyörätuoli voidaan asiakkaalle turvallisesti luovuttaa. Päihde- tai huumeriippuvuus:Tapauskohtaisesti on harkittava sairauskertomustietojen perusteella, milloin asiakkaan päihdeiden käyttö on sellaista, että sähköisen liikkumisapuvälineen käyttö aiheuttaa merkittävän turvallisuusriskin itselle ja muille liikkujille. Luovuttaminen ja seuranta:Sähköpyörätuoli ja sähkömopo voidaan luovuttaa asiakkaalle, joka ei heikentyneen toimintakykynsä vuoksi pysty liikkumaan itsenäisesti muiden

kevyempien liikkumisen apuvälineiden avulla sisällä ja/tai ulkona.Sähkömopon tai – pyörätuolin käyttäjää on ohjattava huolellisesti laitteen käytössä. Sähköisten liikkumisapuvälineiden käyttäjälle luovutetaan apuvälineen käyttöohjeet sekä ohjeistus/opas, johon on koottu yleiset periaatteet ja keskeiset asiat laitteen käytöstä.Käyttäjän vastuulla on laitteen käyttäminen sovittujen luovutusehtojen mukaisesti. Muiden henkilöiden tai eläinten kuljettaminen sähköpyörätuolissa tai -mopossa on ehdottomasti kielletty turvallisuuden vuoksi.Jos henkilöllä on mahdollista liikkua omalla autolla ja käyttää määränpäässä lyhyellä matkalla kevyempää liikkumisen apuvälinettä (esim. manuaalipyörätuolia) ei sähkömopoa pääsääntöisesti tällöin luovuteta. Yksilöllisen harkinnan perusteella apuväline voidaan kuitenkin luovuttaa myös näissä tapauksissa.Jos asiakkaan toimintakyky alenee siten, että se heikentää apuvälineen turvallista käyttöä, tehdään uusi tilannearviointi ja apuvälineratkaisu. Mikäli käyttöä jatketaan, tehdään suunnitelma myös käytön seurannasta. Mikäli apuvälinettä käytetään sovitusta ehdoista poiketen, arvioidaan tilanne uudelleen yhdessä asiakkaan kanssa.Sähköpyörätuoleihin ja –mopoihin hankitaan asiakkaan yksilöllisen tarpeen edellyttämät lisävarusteet (esim. teline hengityslaitteelle, happipullolle, kävelytelineelle tai sauvoille). Muita lisävarusteita (esim. apuvälineeseen kiinnitettävä kuljetuslaukku tai asiakasta suojaava lämpöpussi ei luovuteta lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineinä.Sähkökäyttöinen liikkumisen apuväline liikenteessä: ks. Tieliikennelaki (729/2018) 2, 52 § sekä Polkupyö-räilyn ja kevyellä sähköajoneuvolla ajelun tietopaketti . Lataaminen ja säilytys:Laitteen säilytyksessä ja lataamisessa noudatetaan valmistajan antamia ohjeita. Yleisin valmistajan ohje on ladata ja säilyttää sähköpyörätuoli /-mopo kuivassa, yli 10 asteen lämpötilassa.Ulospääsyn ja sisällä liikkumisen mahdollistavat kiinteät luiskat kuuluvat vammaispalvelun tai terveydenhuollon kautta korvattavien asunnonmuutostöiden piiriin. Asunto-osakeyhtiöissä tulee apuvälineen käyttäjän pyytää taloyhtiöltä lupa apuvälineen säilytykseen ja lataamiseen taloyhtiön yhteisissä tiloissa sekä selvittää taloyhtiön kanssa lataamisesta aiheutuvat kustannukset. Sähköpyörätuolin vakuuttaminen ja korvauskäytäntö:Sähköpyörätuolia ei tarvitse rekisteröidä eikä vakuuttaa (Liikennevakuutuslaki 460/2016 8 §, 5)4, (Liikennevakuutuskeskus/ Miten sähköiset liikkumisvälineet vakuutetaan?).Vakuuttamattoman ajoneuvon aiheuttaman liikennevahingon korvaa Liikennevakuutuskeskus. Liikennevakuutuskeskuksen vastuu vakuuttamattoman ajoneuvon aiheuttamasta vahingosta on pääsääntöisesti samanlainen kuin vakuutusyhtiön vastuu vakuutetun ajoneuvon aiheuttamasta vahingosta.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä x**
- Ei
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

12 39 01 Opaskoirat

Koirat, jotka avustavat näkövammaisia henkilöitä liikkumisessa.Opaskoira luovutetaan sokealle tai vaikeasti heikkonäköiselle henkilölle, joka ei kykene hyödyntämään näönjännettä liikkumisessa.Opaskoiran käyttäjältä edellytetään riittävää fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä sekä sitoutumista ja kokonaisvaltaista kykyä huolehtia koirasta ja sen taitojen ylläpidosta. Opaskoiran käyttäjältä edellytetään lisäksi taitoa suunnistautua ja liikkua itsenäisesti valkoisen kepin kanssa. Opaskoiran käyttäjän asunto ja sen ympäristön on oltava sellaisia, että käyttäjän on mahdollista huolehtia koiran hyvinvoinnista.Terveys- ja elämäntieteiden asiantuntija tekee arvion asiakkaan soveltuvuudesta opaskoiran käyttäjäksi. Sen lisäksi palveluntuottajat (koirakoulut) arvioivat henkilön soveltuvuuden opaskoiran käyttäjäksi käytännössä esimerkiksi järjestämällä arviointikurssin. Ennen opaskoiran luovutusta palveluntuottaja järjestää koirakolle yhteistoimintakurssin. Mikäli opaskoiraprosessi tämän jälkeen etenee, luovuttaa palveluntuottaja soveltuvan koiran asiakkaan käyttöön terveydenhuollon päätöksen mukaisesti. Palveluntuottaja huolehtii opaskoiran ja koiran käyttäjän täydennyskoulutuksesta ja seurannasta. Opaskoiran omistaa palveluntuottaja, jolta palvelu ostetaan

sopimuksen mukaisesti. Opaskoiran viivytyksettömän koiranvaihdon turvaamiseksi voidaan noudattaa edellä mainittua prosessia soveltuvin osin.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei
- Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

22 03 Näkemisen apuvälineet

Kohtaan sisältyvät esim. suurentavat laitteet. Näkemisen apuvälineitä luovutetaan- näkövammaisuuden perusteella (näöntarkkuus asianmukaisella taittovirhekorjauksella alle 0,3 mitattuna lähelle ja/tai kauas, näkökentän halkaisija alle 20 astetta, I. WHO:n keskivaikean tai vaikean näkövammaisuuden määritelmä täytty) tai henkilölle, jonka näkö on muusta syystä heikentynyt niin että näön haittaluokka on 10 tai enemmän. Lisäksi:- afakian tai muusta syystä poikkeuksellisen suuren taittovirheen (likitaittoisuutta -15 D tai enemmän, kaukotaittoisuutta +10 D tai enemmän, hajataittoisuutta 7 D tai enemmän) perusteella- kun monivammaisen näkövammaisen alle 16-vuotiaan lapsen kokonaiskehitys (esim. liikunnallisten ja toiminnallisten valmiuksien kehittyminen) vaatii silmätautien erikoislääkärin arvion perusteella taittovirheen korjauksen- karsastuksen ja toiminnallisen heikkonäköisyyden (amblyopian) hoitoon ja ehkäisyyn alle 8-vuotiaalle lapselle ja harkinnan mukaan sitä vanhemmalle lapselle, jonka toiminnallisen heikkonäköisyyden hoito on selvästi kesken- binokulaaristen kaksoiskuvien perusteella

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei
- Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

22 03 03 Valonsuodattimet (absorptiolasit)

Välineet, jotka läpäisevät vain tiettyjä valon aallonpituuksia ja suodattavat ei-toivotut pois. Silmänsairauden (esim. albinismi, retinis pigmentosa, glaukooma, aniridia, diabeettiset silmänpohjamuutokset) aiheuttaman voimakkaan häikäisyherkkyyden perusteella näkövammaiselle voidaan luovuttaa suodattavat linssit alan erikoislääkärin tekemän tarvearvioinnin perusteella. Optikko, näönkäytönohjaaja tai kuntoutusohjaaja arvioi valonsuodattimien soveltuvuuden. Optikko tekee yksilölliset valonsuodatinsovitukset. Valonsuodattimet voidaan uusina aikaisintaan kolmen vuoden välein tai yksilöllisen tarpeen mukaisesti (esim. refraktion muuttuessa tai lapsen kasvun perusteella).

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei

Ei kommentoitavaa x

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

22 03 06 01 Silmälasilinssit, 22 03 06 02 Kehykset

22 03 06 01 Silmälasilinssit

Kehyksiin kiinnitettävät näköä tarkentavat linssit. Näkövammaiselle voidaan luovuttaa silmälasilinssit, mikäli näkökyvyn parantamiseksi lähelle on tarpeen muu kuin normaali ikäkorjaus. Esimerkiksi ikääntyneelle näkövammaisille korvataan silmälasit, mikäli tarvittavan lukulisän (add) voimakkuus on +4.0 tai suurempi. Näkövammaiselle lapselle voidaan luovuttaa suojalasis estämään silmien paineilemistä. Monivammaiselle näkövammaiselle alle 16-vuotiaalle lapselle voidaan luovuttaa taittovirheen korjaavat silmälasit silmätautien erikoislääkärin arvion perusteella kokonaiskehityksen tukemiseksi. Silmälasien luovuttamisen perusteena voi olla kaksoiskuvien hoito (prismalasis, sumutus/ peittolasis, piilolasis). Mykiöttömälle (afaakille) henkilölle voidaan luovuttaa kauko- ja/tai lähilasis. Kaukolasisien vaihtoehtona voidaan luovuttaa piilolinssit. Henkilölle, jonka taittovirhe on poikkeuksellisen suuri (likitaittoisuus -15 D tai enemmän, kaukotaittoisuus +10 D tai enemmän, hajataittoisuus 7 D tai enemmän) voidaan luovuttaa silmälasit. Karsastuksen hoitoon ja/tai ambyloopian estoon voidaan luovuttaa silmälasit alle 8-vuotiaalle lapselle tai vanhemmalle lapselle, jonka ambyloopian hoito on selvästi kesken. (Liite 2) Silmälasit voidaan luovuttaa viiden vuoden välein tai yksilöllisen tarpeen mukaisesti useammin, jos voimakkuudessa on tapahtunut olennainen (vähintään 1 D) muutos. Linssit korvataan täysimääräisenä ilman pintakäsittelyä tai värjäyksiä. Linssien ohennus ja pintakäsittely voidaan korvata yksilöllisen tarpeen mukaan, esim. pienille lapsille naarmuuntumisen estämiseksi tai epätavallisen voimakkaan häikäisyn johdosta. Tavanomaisia silmälasien korjauskustannuksia ei korvata. **22 03 06 02 Kehykset** Kehykset Luokkaan sisältyvät esim. joustavat kehykset. Kehysten luovutuksessa noudatetaan alueellisia sovittuja käytäntöjä tai luovutetaan kilpailutettuja tuotteita

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei
- Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

22 03 06 03 Piilolinssit

Linssit jotka laitetaan suoraan silmiin. Luokkaan sisältyvät piilolinssien hoitotuotteet Piilolinssit voidaan luovuttaa asiakkaalle, jolla on afakia (mykiöttömyys). Piilolinssien luovuttaminen lapselle tapahtuu yksilöllisen tarpeen mukaan huomioiden lapsen kehittyminen ja kasvu. Lapselle, jolle on kaihileikkauksen yhteydessä asennettu intralinsi, ei myönnetä piilolinssiä ilman erityistä perustelua (esim. ambyloopian esto tai hoito). Erikoispiilolinssit (kova/pehmeä/hybridit) voidaan luovuttaa lääkinällisenä kuntoutuksena potilaalle, jonka näkö ei korjaannu diagnosoidun sarveiskalvosairauden takia (kartiopullistuma, keskeinen arpi, sarveiskalvotoimenpiteen jälkeinen epäsäännöllinen muoto tms.) sankalaseilla käyttökelpoiseksi ja jonka toimintakyky silmätautien erikoislääkärin tekemän yksilöllisen tarvearvion perusteella parane merkittävästi piilolinssillä sankalasi korjaukseen verrattuna, esim. mahdollistaa ajokorttinäön. Erikoispiilolinssiä ei myönnetä lääkinällisenä kuntoutuksena silloin, kun sankalaseilla tai tavanomaisilla kertakäyttö- tai kuukausipiilolinssillä saavutetaan asiakkaan jokapäiväisen elämän näkötilanteissa selviytymisen kannalta riittävän hyvä näkö, eikä siinä tapauksessa, että näöntarkkuus on toteuttamiskelpoisella sankalasi korjauksella 0,8 tai parempi. Piilolinssit voidaan luovuttaa alan erikoislääkärin toteaman yksilöllisen tarpeen perusteella

vaikean kuivasilmäisyyden hoitoon, kun muut hoitokeinot (esim. kostutustuotteet, kyyneltietulpat) on todettu riittämättömiksi, vaikean häikäisyvaivan hoitoon (suodatinlasit eivät riitä), samoin silmän huomattavasti poikkeavan ulkonäön korjaamiseen (silmäproteesin asemesta) tai halvauskarsastuksen aiheuttamien kaksoiskuvien eliminoimiseen. Lääkinnällisenä kuntoutuksena luovutettavien erikoispiilolinssien sovittaminen ja käytön ohjaus on aiheellista mahdollisuuksien mukaan keskittää erikoispiilolinssiin perehtyneille optikoille, joilla on riittävä kokemus ja tietotaito sekä tarvittavat sovitussarjat käytettävissään. Piilolinssien säilytyskotelot ja puhdistus- ja hoitoaineet (ns. aloituspakkaus) luovutetaan ensimmäisellä luovutuskerralla. Tämän jälkeen asiakas vastaa itse niiden hankinnasta. Piilolinssit voidaan uusia valmistajan ohjeiden mukaan.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei
- Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

22 03 09 Suurentavat lasit, linssit ja linssikokoonpanot

Välineet joiden avulla suurennetaan kohde, jonka henkilö haluaa nähdä. Kohtaan sisältyvät esim. valolla varustetut linssit ja linssit ilman valoa. Tulostuksen erikoisohjelmat, ks. 22 39 12. Linssikokoonpanot voidaan luovuttaa asiakkaalle vaihtoehtona lähilaseille. Ilman valoa oleva tai valollinen suurennuslasi voidaan luovuttaa lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineenä, kun siitä on apua arjen toiminnoissa. Suurennuslasit sovitetaan yksilöllisesti huomioiden näkökyky ja suurennuslasin käyttötarkoitus.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei
- Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

22 03 18 Suurennuslaitteet

Laitteistot, jotka näyttävät kameralla otetun kuvan suurennosta. Kohtaan sisältyvät esim. kamerat, keskusyksiköt, videomonitorit, videojärjestelmät, digitaalisesti käsitellyt videojärjestelmät ja siirrettävät kameran käyttöön tarkoitetut suurennuslasit. Näkövammaiselle henkilölle voidaan luovuttaa pöytämallinen ja/tai kannettava elektroninen suurennuslaite (ns. suurentava lukulaite), kun muut optiset apuvälineet eivät riitä normaalikokoisen tekstin lukemiseen ja apuväline on välttämätön itsenäisen ja säännöllisesti toistuvan suoriutumisen kannalta. Näkövammaiselle henkilölle, jolla on pöytämallinen suurennuslaite kotona, voidaan yksilöllisen harkinnan mukaan luovuttaa kannettava suurennuslaite, mikäli se on välttämätöntä kodin ulkopuolella toimiessa. Ks. 22 30 21 Lukulaitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä

- Ei
- Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

22 06 27 Kuulon apuvälineiden lisävarusteet, 22 06 90 01 Pantakojeet, 22 18 24 Radiotaajuuslähetinjärjestelmät

22 06 27 Kuulon apuvälineiden lisävarusteet

Kohtaan sisältyvät esim. audioliitännät, silmälasihin kiinnitettävät välineet, kuulokojeiden kauko-ohjaimet, ohjelmat, paristot, akut ja laturit. Kauko-ohjain voidaan luovuttaa asiakkaalle, joka ei pysty perussairauden, huonontuneen motoriikan tai huonontuneen tuntoaistin takia käyttämään kuulokojeessa olevia säätimiä / ohjelma valitsimia. Sisäkorvaistutteen kanssa käytettävä puheprosessorin uimasuojaus voidaan luovuttaa yksilöllisen arvioinnin perusteella lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä. Erityisesti tulee huomioida alaikäisen puheprosessorin käyttäjän tarve uimasuojille esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen uimaopetuksessa. **22 06 90 01 Pantakojeet** Pantakojeita käytetään luujohtokuulokojeiden soveltuvuuden testaamiseen lapsilla, joille ei vielä voida tehdä luukiinnitystä. Pantakojeita / sangallisia kojeita käytetään yleensä johtumistyyppisten kuulovikojen kuntoutuksessa. Niitä voidaan luovuttaa lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä. **22 18 24 Radiotaajuuslähetinjärjestelmät** Välineet, jotka vastaanottavat tai lähettävät korkeataajuisia sähkömagneettisia aaltoja. Kohtaan sisältyvät esim. järjestelmät, lähettimet ja vastaanottimet paikalliseen yksisuuntaiseen kommunikaatioon. Kuulon apuvälineet, ks. 22 06. Langaton ryhmäkuuntelulaite on radiotaajuudella toimiva yksisuuntainen lähetin vastaanotinlaitteisto, joka koostuu lähettimestä ja vastaanottimesta. Henkilö kuulee puhujan (esim. opettaja) puheen suoraan tai puhujan ja toisten osallistujien puheen tietyllä voimakkuudella. Ryhmäkuuntelulaitetta käytetään kuulokojeen kanssa. Ryhmäkuuntelulaitteissa vastaanotin voi olla integroitu paristokoteloon tai se on kuulokojeessa. Langattoman ryhmäkuuntelulaitteen tarvearvioinnin tekee kuulokeskuksen asiantuntijatyöryhmä. Langaton ryhmäkuuntelulaite voidaan luovuttaa esimerkiksi päiväkotitai peruskoulun alaluokkaikäiselle kuulovammaiselle lapselle, kun opetukseen osallistuminen ilman ryhmäkuuntelulaitetta ei onnistu. Kela kustantaa ryhmäkuuntelulaitteen lapsille 7. luokasta alkaen ja työikäisille sekä hakemuksen että lääkärinlausunnon perusteella.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei
- Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

22 12 21 Kannettavat pistekirjoituksen muistiinpanovälineet

Kohtaan sisältyvät esim. kannettavat laitteet ilman näyttöä, joita käytetään manuaalisesti tai sähköisesti. Mekaaninen pistekirjoituskone voidaan luovuttaa yksilöllisen harkinnan perusteella lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä näkövammaiselle henkilölle: • alakoululaiselle lapselle pistekirjoittamisen harjoitteluun ennen siirtymistä sähköisiin pistekirjoitusvälineisiin. Pistekirjoituskone voi olla tarpeellinen myös sähköiseen kirjoittamiseen siirryttäessä. Pistekirjoituskoneet luovutetaan alakoululaiselle sekä kotiin että kouluun. Opetustoimi hankkii pistekirjoituskoneen koulunkäynninohjaajalle. • henkilölle, joka ei käytä sähköisiä pistekirjoitusvälineitä tai sähköisten välineiden rinnalla

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei
- **Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

22 27 16 Muistin tukena toimivat apuvälineet

Välineet, joilla henkilölle ilmoitetaan tai henkilöä muistutetaan tämän elämään kuuluvista henkilöistä, tärkeistä toimista tai tapahtumista. Kohtaan sisältyvät esim. lääkkeen ottamisesta muistuttavat laitteet, kannettavat muistilehtiöt, puhetulostuksella varustetut kuvajärjestelmät ja ajastettavat muistutusjärjestelmät. Muistin tukena toimivien apuvälineiden tavoitteena on auttaa käyttäjää tekemään toimintoja oikea-aikaisesti ja mahdollistaa turvallinen toiminta sekä omatoimisuus arjessa. Muistin apuväline voidaan luovuttaa asiakkaalle, jolla on lääketieteellisin perustein todettu sairaus sekä tarve ja edellytys käyttää apuvälinettä. Muistin apuvälineiden tarve ja tavoitteet tulee olla kirjattuna kuntoutussuunnitelmaan. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon, johtuuko apuvälineen tarve etenevästä muistisairaudesta, vamman tai sairauden aiheuttamasta muistin heikentymisestä tai muistitoimintoihin vaikuttavasta kehityshäiriöstä. Aiheuttajasta riippumatta on arvioitava sairauden tai vamman ennuste ja sen vaikutus uuden oppimiseen, jotta tiedetään, kykeneekö henkilö hyödyntämään apuvälinettä. Apuvälineen tarve tulee ennakoida, jotta vältetään tilanne, jossa kognition heikentyessä asiakas ei enää kykene oppimaan apuvälineen käyttöä. Eri sairaudet ja vammat vaikuttavat eri lailla siihen kauanko apuvälineen käyttö on tavoitteiden mukaista. Muistin tukena toimivat apuvälineet voidaan jakaa kolmeen toiminnolliseen luokkaan. **Muistutukset elämään kuuluvista henkilöistä:** Apuvälineet, joilla voidaan herättää muistikuvia ihmisistä ja siitä mikä hänen suhteensa on apuvälinettä käyttävään henkilöön. Esimerkkinä apuvälineestä kuvataulut tai matkapuhelimella ja tablettitietokoneella toimivat ohjelmistot, jotka arvioinnin perusteella auttavat asiakasta hahmottamaan ketä kuuluu hänen sosiaaliseen ympäristöönsä ja lisäävät turvallisuutta. **Muistutukset tärkeistä toimista:** Olennaiset toiminnot, jotka lisäävät ihmisen omaehtoista selviytymistä kotona ja hänen toimintaympäristössään. Esimerkkinä apuvälineistä ovat lääkkeen ottamisen muistutukset, ruoan ja juoman ottamisen muistutukset, tavaroiden ja tarvikkeiden paikoista muistuttavat apuvälineet, liikuteltavien asioiden paikan etsimisen apuvälineet sekä muistutukset, jotka varmistavat, että jokin tarpeellinen päivittäiseen toimintaan kuuluva tehtävä tulee tehdyksi (kuten nukkumaan meno, koiran ulkoilutus, wc:ssä käynti, ulkoilu). **Muistutukset tapahtumista:** Erilaiset joko toistuvat tai kertaluonteiset tapahtumat, jotka apuvälineen käyttäjän tulisi muistaa. Tällaisia tapahtumia voi olla mm. kotihoidon käynnit, sukulaisen tai tuttavien käynnit, kaupassa käynti, elämyksellinen tapahtuma (esim. konsertti) tai asunnon huoltoon liittyvät käynnit. Asiakas ohjataan muistin apuvälineistä vastaavaan yksikön palveluihin läheteellä, josta ilmenee asiakkaan diagnoosi, toimintakyky, sairaudet ja muistin vaikeudet ja mahdollisen/arvioitavan apuvälineen käytön tavoite. Arvio tehdään yksilöllisesti ja käyttäjälähtöisesti. Arvioinnin tulisi olla moniammatillinen ja siinä on hyvä hyödyntää asiakkaan ja hänen läheisten esiin tuomia tarpeita sekä hoidosta ja kuntoutuksesta vastaavien ammattilaisten tietämystä asiakkaan toimintakyvystä. Asiakkaan toimintakyvyn arviointiin tulee käyttää riittävästi aikaa, jotta erilaiset toimintakyvyn haasteet ja kapasiteetin vaihtelu tulee esille. Arviointi tulisi toteuttaa asiakkaan päivittäisissä toimintaympäristöissä. Arvioinnin yhteyteen tulisi järjestää mahdollisuuksien mukaan kokeilujakso tai lyhyt laina-aika arvioidulle laitteelle, jotta nähdään, vastaako laite yksilölliseen apuväline tarpeeseen. Työssä käyvän muistin apuvälineitä arvioitaessa tulee huomioida myös KELAn järjestämä ammatillinen kuntoutus sekä työnantajan saama TE-keskuksen järjestämistuki. Luovutettaessa muistin tukena toimivia apuvälineitä, tulee huomioida laitteiden huolto, päivittäminen sekä käytön seuranta. Apuvälineinä luovutettavat sovellutukset luovutetaan pääasiassa henkilön omalle laitteelle. Apuvälineen käyttäjän suostumuksella lisäksi lähihenkilön tulisi perehtyä ja sitoutua apuvälineen käyttöön ja ylläpitoon. Jos kyseessä on jatkuvaa päivitystä vaativa apuväline (esim. kalenteri) tai kun tietoja tallennetaan apuvälinettä käyttöön otettaessa, sovitaan asiakkaan ja lähihenkilön kanssa, miten

nämä toiminnot toteutetaan ja kenen toimesta. Luovutusprosessin vaiheet ja vastuunjako kirjataan potilasasiakirjoihin ja kuntoutussuunnitelmaan.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei
- Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

22 30 15 Lukutelineet ja kirjanpitimet

Lukupöydät ja pulpetit, ks. 18 03 06. Vuodepöydät, ks. 18 03 15. Lukuteline voidaan luovuttaa asiakkaalle, kun apuväline mahdollistaa kirjojen ja lehtien omatoimisen lukemisen ergonomisesti lyhyestä katseluetäisyydestä huolimatta ja lukeminen on oleellinen osa jokapäiväistä toimintaa. Lukutelineitä voidaan käyttää myös muihin päivittäisen toiminnan tarpeisiin, kuten kommunikoinnin apuvälineen sijoitteluun käyttäjän ulottuville Tavanomaisia kuluttajatuotteena saatavia lukutelineitä ym. lukemisen välineitä ei luovuteta lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä x**
- Ei
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

22 33 Tietokoneet ja päätelaitteet

Tietokone, tablet-tietokone tai älypuhelin voidaan luovuttaa yksilöllisen tarvearvioinnin perusteella silloin, kun tavanomainen tietokone, tablet-tietokone tai älypuhelin ei riitä apuvälineohjelman tai sovelluksen käyttöön tai se on olennainen osa apuvälinekokonaisuutta. Käyttäjän omaan tietokoneeseen, tablet-tietokoneeseen tai älypuhelimeen voidaan luovuttaa apuvälineohjelmia ja erityisohjaimia luovutusperusteiden mukaisesti (22 36 tietokoneiden tiedonsyöttölaitteet, 22 39 tietokoneen tulostuslaitteet) silloin, kun käyttäjän oman tietokoneen käyttö tavanomaisin keinoin on kohtuuttoman vaikeaa tai apuvälineohjelmat tukevat henkilön itsenäistä suoriutumista tavanomaisissa toiminnoissa. Luovutus perustuu aina apuvälinealan asiantuntijan toteuttamaan arviointiin. Luovutuksen edellytyksenä on, että käyttäjä kykenee huolehtimaan apuvälineen käytöstä ja ylläpidosta. Mikäli käyttäjä ei itse tähän kykene, on hänen lähi-ihmisistään nimettävä henkilö, joka sitoutuu huolehtimaan apuvälineen toimivuudesta ja joka on tarvittaessa yhteydessä apuvälineen luovuttaneeseen tahoon.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä x**
- Ei

- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

90 01 02 Avustajakoirat

Koirat, jotka avustavat vaikeasti liikuntavammaisia henkilöitä tai vaikeasti fyysisesti toimintarajoitteisia henkilöitä päivittäisissä toiminnoissa kotona ja kodin ulkopuolella. Avustajakoira voidaan luovuttaa vaikeasti liikuntavammaiselle tai toimintarajoitteiselle henkilölle, joka ei kykene hyödyntämään fyysistä toimintakykyään päivittäisissä toiminnoissa. Henkilö tarvitsee koiraa säännöllisesti ja monipuolisesti omatoimiseen suoriutumiseen, liikkumiseen ja osallistumiseen, eikä henkilön tarpeita voida kokonaisvaltaisen arvion perusteella ratkaista tyydyttävästi muilla apuvälineillä tai palveluilla. Koira avustaa päivittäin arjen eri toiminnoissa esimerkiksi tukemalla käyttäjää yksilöllisten tarpeiden mukaisesti asennon vaihtamisessa, tasapainon ylläpitämisessä, liikkumisessa tai vaatteiden riisumisessa. Koira avustaa myös esimerkiksi nostamalla, hakemalla ja kantamalla tavaroita, painamalla katkaisijoita, avaamalla ja sulkemalla ovia ja laatikoita. Avustajakoiran käyttäjältä edellytetään riittävää fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä sekä sitoutumista ja kokonaisvaltaista kykyä huolehtia koirasta ja sen taitojen ylläpidosta. Avustajakoiran käyttäjän asunto ja sen ympäristön on oltava sellaisia, että käyttäjän on mahdollista huolehtia koiran hyvinvoinnista. Terveystieteiden asiantuntija tekee arvion asiakkaan soveltuvuudesta avustajakoiran käyttäjäksi. Sen lisäksi palveluntuottajat (koirakoulut) arvioivat henkilön soveltuvuuden avustajakoiran käyttäjäksi käytännössä esimerkiksi järjestämällä arviointikurssin. Ennen avustajakoiran luovutusta palveluntuottaja järjestää koirakolle yhteistoimintakurssin. Mikäli avustajakoira-prosessi tämän jälkeen etenee, luovuttaa palveluntuottaja soveltuvan koiran asiakkaan käyttöön terveydenhuollon päätöksen mukaisesti. Palveluntuottaja huolehtii avustajakoiran ja koiran käyttäjän täydennyskoulutuksesta ja seurannasta. Avustajakoiran omistaa palveluntuottaja, jolta palvelu ostetaan sopimuksen mukaisesti. Avustajakoiran viivyttyksettömän koiranvaihdon turvaamiseksi voidaan noudattaa edellä mainittua prosessia soveltuvin osin.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei x
- Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Selkäydinvammaiset Akson ry yhtyy Invalidiliitto ry:n lausuntoon Avustajakoirista.

” Invalidiliitto esittää, että vamman laadun kuvaus vaikea-asteisuudesta tulee poistaa, koska ei ole olemassa mitään mittaria tästä eikä edes STM:n apuvälineasetus edellytä vamman vaikea-asteisuutta. Opaskoiran kohdalla vaikea heikkonäkyisyys voidaan sen sijaan mitata, joten se ei ole analogisesti sovellettavissa avustajakoiran luovutukseen, koska näillä koirilla on eri käyttötarkoitus. YK:n vammaissopimuksen artiklan 1 (Tarkoitus) mukaisesti tulisi edellyttää pitkäaikaista fyysistä vammaa tai sairautta vaikea-asteisuuden sijaan.

Invalidiliitto esittää seuraavaa tekstimuotoilua avustajakoirien luovutusperusteiksi. Näemme, että avustajakoirat ovat osa fyysisesti toimintarajoitteisen henkilön yksilöllistä kuntoutusprosessia ja apuvälinepalveluita. On tärkeää avustajakoiran luovuttamisen lähtökohtana, että kohderyhmä on selkeästi

määritelty. Olemme pyrkineet tekstissämme täsmentämään avustajakoirien arviointi-, käyttöön perehdytys- ja seurantaprosesseja. Lisäksi vastuiden tulee olla selkeät; asiakas, julkinen terveydenhuolto ja palveluntuottaja.

“Koirat, jotka avustavat fyysisesti toimintarajoitteisia henkilöitä päivittäisissä toiminnoissa kotona ja kodin ulkopuolella.

Avustajakoira voidaan luovuttaa pysyvästi tai pitkäaikaisesti fyysisesti toimintarajoitteiselle henkilölle, jonka itsenäistä, fyysistä toimintakykyä koiran apu lisää.

Henkilö tarvitsee koiran apua säännöllisesti ja monipuolisesti omatoimiseen suoriutumiseen, osallistumiseen ja/tai liikkumiseen, ja apuvälineiden ja palveluiden kokonaisvaltaisen arvion perusteella koiran apu vastaa asiakkaan yksilöllisiä tarpeita.

Koira avustaa päivittäin arjen eri toiminnoissa esimerkiksi nostamalla, hakemalla ja kantamalla tavaroita, painamalla katkaisijoita, avaamalla ja sulkemalla ovia ja laatikoita, avustamalla riisuuntumisessa sekä muissa asiakkaan tarvitsemassa yksilöidyissä tehtävissä.

Avustajakoiran ohjaajalta edellytetään riittävää fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä sekä sitoutumista ja kokonaisvaltaista kykyä huolehtia koiran hyvinvoinnin ja sen osaamisen ylläpidosta. Ohjaajan sosiaalisen ja fyysisen toimintaympäristön tulee mahdollistaa koiran hyvinvoinnin ylläpito.

Julkisen terveydenhuollon asiantuntija tekee arvion luovutusperusteiden täyttymisestä ja asiakkaan soveltuvuudesta avustajakoiran ohjaajaksi.

Sen lisäksi palveluntuottajat arvioivat henkilön soveltuvuuden avustajakoiran käyttäjäksi käytännössä yksilöllisen arvioinnin avulla varmistuakseen asiakkaan toimintakyvyn ja toimi ympäristön mahdollistavan koiran hyvinvoinnista ja osaamisesta huolehtimisen.

Mikäli avustajakoiraprosessi tämän jälkeen etenee, luovuttaa palveluntuottaja soveltuvan, asiakkaan tarpeita vastaavaksi koulutetun koiran asiakkaan käyttöön terveydenhuollon päätöksen mukaisesti.

Koiranohjaajan perehdytys ja koiran käyttöön luovutus toteutetaan asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Julkisen terveydenhuollon asiantuntija seuraa koiran ohjaajan toimintakykyä ja tarpeita osana kuntoutusprosessia. Palveluntuottaja huolehtii avustajakoirakon osaamisen seurannasta ja tarvittavasta lisäkoulutuksesta sekä koiran hyvinvoinnin seurannasta. Onnistuneen seurantaprosessin edellytyksenä on asiakkaan, julkisen terveydenhuollon ja palveluntuottajan säännöllinen yhteistyö.

Avustajakoiran omistaa palveluntuottaja, jolta julkinen terveydenhuolto ostaa palvelun sopimuksen mukaisesti.

Avustajakoiran poistuessa työtehtävistä fyysisesti toimintarajoitteisen henkilön apuvälineprosessi toteutetaan uudelleen.” ”

LIITE 2 Lääkinnällisenä kuntoutuksena korvattavat silmälasit

1. Alle 8-vuotiaan lapsen karsastus ja toiminnallinen heikkonäköisyys (amblyopia), poikkeus-tapauksessa myös vanhempi lapsi, jos amblyopian hoito on selvästi kesken* Silmälasivoimakkuudella ei rajoitustao Silmän kaukotaittoisuuteen liittyvä karsastus: lasit täyskorjauksella ja tietyissä tapauksissa kaksitehot/monitehot, joilla hoidetaan erisuuruista lähikarsastuskulmaao Piilo- tai ilmi karsastus ulospäin liittyneenä likitaittoisuuteen: harkinnan mukaan miinuslasit hoitona
2. Alle 8-vuotiaan lapsen toiminnallisen heikkonäköisyyden ehkäisy* Amblyopian kehittymisen riskiä on pidettävä huomattavana, kun o
Kaukotaittoinen eritaittoisuus ≥ 1 Do Likitaittoinen eritaittoisuus ≥ 1 Do Hajataittoinen eritaittoisuus ≥ 1 Do
Kaukotaittoisuus ≥ 2 Do Likitaittoisuus ≥ 3 Do Hajataittoisuus ≥ 1 D 3. Suuri taittovirheo Afakiao
Kaukotaittoisuus ≥ 10 Do Likitaittoisuus ≥ 15 Do Hajataittoisuus ≥ 7 D 4. Karsastuksen aiheuttamat
kaksoiskuvat (esim. silmälihaspareesi, kilpirauhassairaus) ja yh-teisnäön häiriöt, kun silmälasit parantavat
merkittävästi toimintakykyä Hoitovaihtoehtoja: prisma lasit, sumutuslasit, peittolasit, piilolinssi 5.
Näkövammaisuus Näkökyvyn parantamiseksi lähelle tarvitaan ≥ 4 D lähiläsio Absorptiolasito
Näkövammaiselle lapselle suojalasit estämään silmien painelemistao Monivammaiselle näkövammaiselle alle

16-vuotiaalle lapselle taittovirheen kor-jaavat silmälasit silmätautien erikoislääkärin arvion perusteella kokonaiskehityksen tukemiseksi Lasten silmälasit voidaan uusida aikaisintaan vuoden välein ja aikuisten silmälasit aikaisintaan 5 vuoden välein, jos voimakkuudessa ei tapahdu ≥ 1 D muutosta ennen sitä. Silmälasit uusitaan yksilöllisen tarveharkinnan perusteella.

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

- Kyllä
- Ei
- Ei kommentoitavaa x**

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Yleiset kommentit päivityksestä

Miten opasta tulisi kehittää jatkossa?

Apuvälinepalvelut tulee järjestää asiakkaalle yksilöllisesti, joustavasti ja oikea-aikaisesti. Asiakasta tulee kuulla ja hänen näkemyksensä apuvälineen tarpeesta ja kuntoutumisesta tulee huomioida tosiasiallisesti apuvälinepäätöstä tehtäessä. Apuväline mahdollistaa käyttäjälleen itsenäisen ja omannäköisen elämän. Sopiva ja oikeanlainen apuväline vähentää muiden terveys- ja sosiaalipalveluiden käyttöä ja näin ollen edistää henkilön toimintakykyä.

Helsingissä 16.12.2022

Anni Täckman, puheenjohtaja

Selkäydinvammaiset Akson ry

lisätiedot: anni.tackman@aksonry.fi p. 040 595 4742